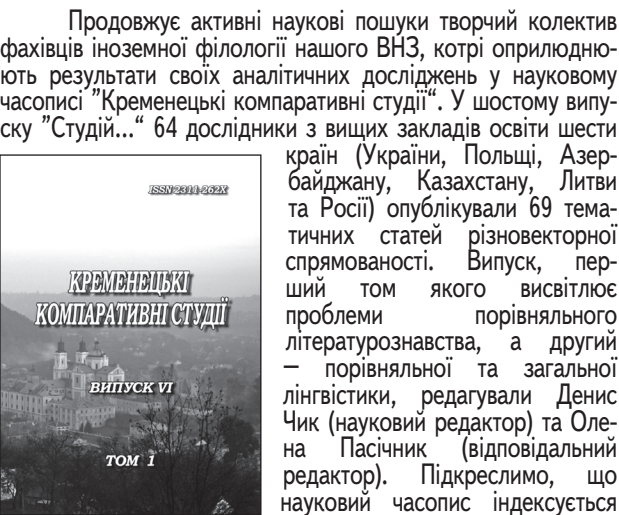

Василь КУЧЕР

кандидат філологічних наук

Продовжує активні наукові пошуки творчий колектив фахівців іноземної філології нашого ВНЗ, котрі оприлюднюють результати своїх аналітичних досліджень у науковому часописі "Кременецькі компаративні студії". У шостому випуску "Студій..." 64 дослідники з вищих закладів освіти шести країн (України, Польщі, Азербайджану, Казахстану, Литви та Росії) опублікували 69 тематичних статей різновекторної спрямованості. Випуск, перший том якого висвітлює проблеми порівняльного літературознавства, а другий — порівняльної та загальної лінгвістики, редагували Денис Чик (науковий редактор) та Олена Пасічник (відповідальний редактор). Підкреслимо, що науковий часопис індексується у Міжнародних наукометричних базах Index Copernicus International, CiteFactor, Research Bible, InfoBase Index. Редакційну колегію видання складають науково-педагогічні працівники кафедри іноземних мов та методики їх викладання нашої академії, а в редакційну раду входять фахівці лінгвістики і літературознавства України, Польщі, Литви та Росії.

Основна частина авторів "Студій..." зосередилась на висвітленні актуальних проблем загального і порівняльного літературознавства. Окремі з них звертаються до теоретичних аспектів проблематики: іслам у творчості християнських арабських письменників (Б.Азізлієва, Азербайджан), інтертекстуальність у сучасній масовій літературі (Н.Ляшов, м.Слов'янськ), взаємозв'язок літератури і кіномистецтва (Ж.Нурманова, Казахстан), сутність людського в літературі через опозицію "герой — антигерой" (О.Пасічник, м.Кременець), західноєвропейська література у дослідженнях арабських авторів (Л.Рамазанова, Азербайджан), рецепція "білої культури" у творчості американських і канадських письменників (О.Шостак, м.Київ), категорії життя і смерті в літературній творчості (Г.Юнусова, Азербайджан; С.Тарута, м.Вінниця; С.Ленська, м.Полтава), компаративістика у професійній підготовці філологів (О.Лілік, м.Чернігів), поняття історії в художній творчості (С.Балаєва, Росія).

Проблеми та перспективи розвитку національних літератур вирішують С.Гайжонас (Литва), М.Калініченко (м.Рівне), М.Рахно (м.Полтава), З.Савченко (м.Суми), Л.Чередник (м.Полтава), М.Кондратюк (м.Вінниця), В.Кучер (м.Кременець) та інші.

Науковці здійснюють порівняльний аналіз творів і творчості письменників — представників різних літератур,

стилів і жанрів: С.Моема і В.Підмогильного (С.Іванюк, м.Івано-Франківськ), В.Пелевіна і В.Шарова (А.Ашеулова, Росія), Т.Манна і М.Коцюбинського (Т.Конєва, м.Полтава), В.Шукшина і Б.Васильєва (Т.Мельник, м.Вінниця), В.Винниченка і Х.Кортасара (Ю.Полякова, м.Харків), В.Вовк і П.Киїлини (О.Смольницька, м.Київ), Гі де Мопассана і В.Підмогильного (О.Сафіюк, м.Кременець), У.Уйтмена і Б.-І.Антоніча (Н.Медвідь, м.Суми), Т.Шевченка і вікторіанського сенсаційного роману (Д.Чик, м.Кременець).

Літературознавці аналізують різні сторони й аспекти художніх творів окремих авторів: трагікомічний дискурс роману О.Гакслі "Хоровод блазнів" (І.Девдюк, У.Тацакович, м.Івано-Франківськ), концепт "бісівщини" в романі В.Винниченка "Записки кирпатого Мефістофеля" (К.Годік, м.Київ), жанрові особливості роману Е.Страут "Олівія Кіттерідж" (Т.Кушнірова, м.Полтава), постмодернізм кінофільму К.Шахназарова "Палата № 6" (Н.Круликевич, Польща), інтертекст у романі М.Твена "Пригоди Гелькберрі Фіна" (Б.Салюк, м.Бердянськ), транскультурні елементи роману Лінн Юй-Тана "Чайна та унівська родина" (В.Селілей, м.Дніпро).

Специфічну проблематику компаративного підходу в

перекладознавстві розробляли українські фахівці Г.Василенко із Запоріжжя ("Емотивна експресія української лірики в оригіналі та в англомовному перекладі"), А.Лімборської із Черкасів ("Фреймова структура художнього перекладу в контексті теорії гендеру") та Г.Чумак із Тернополя ("Особливості відтворення лінгвостилістичного аспекту в українських перекладах поеми Байрона "Мазепа").

Група науковців працювали над темою "Сучасна компаративна лінгвістика: проблеми і перспективи". Їх дослідження в основному стосувалися компаративного аналізу і співставлення української й англійської мов: українські та англійські термінологічні дієслівні словосполучення (В.Артюх, м.Полтава), суспільно-політична лексика в сучасних англійській

та українській мовах (Г.Онищак, м.Ужгород), фразеологізми з етнокультурним забарвленням в англійській та українській лінгвокультурах (О.Шайковський, м.Кременець), метрологічні фразеологічні одиниці описового характеру в англійській, українській і польській мовах (В.Бобков, м.Острів). У цьому ж аспекті здійснюється співставлення української та інших мов: структурно-граматичні властивості окремих елементів морфологічних систем української та російської мов (І.Мацегора, м.Запоріжжя), порівняльні уточнення в художньому стилі в сучасних українській і німецькій мовах (О.Солодовник, м.Вінниця), лінгвістичні особливості повідомлень української німецької преси про російську агресію в Україні (О.Семотюк, м.Львів). Дослідники звертаються до лінгвістичного аналізу інших мов: тематичне членування англійських і польських лексичних одиниць (Г.Крайчинська, м.Острів), співставлення англійської та іспаномовної офіційно-ділової комунікації (Н.Шкворченко, м.Одеса), структура та семантика іменників в англійській та литовській мовах (І.Жельвене, Л.Селмістайтіс, Литва).

Закономірно, що найбільша група філологів досліджувала актуальні проблеми загальної лінгвістики. Зокре-

ма, вивчалися особливості утворення та вживання фразеологізмів у німецькій мові: здійснено аналіз структурно-семантичних властивостей фразеологізмів у сучасній німецькій мові (О.Бєлих, м.Луцьк) та вживання фразеологічних одиниць у німецькій пресі (І.Коломийська, м.Чернівці), а також лексичних, морфологічних, синтаксичних і ефронічних засобів творення німецькомовних фразеологічних одиниць (І.Задорожна, м.Чернівці). До особливостей аблаута як засобу творення іменників середньовісньонімецької мови звернулися А.Гутнікова (м.Маріуполь) і Н.Яценюк (м.Кременець). Д.Бабушіте (Литва) характеризує типологію запозичень в лексиці литовської мови, а її українські колеги Т.Марченко і Є.Марченко (м.Суми) — запозичені

назви городніх культур у сучасній терміносистемі української мови. Оригінальну тему "Екофемінізм у контексті сучасних лінгвістичних досліджень" запропонувала Н.Гач (м.Київ). Лінгвістичну проблематику в англомовній художній літературі висвітлювала Т.Вдовенко (м.Ізмаїл), а цей же аспект модерного і постмодерного англомовного дискурсу — І.Галуцьких (м.Запоріжжя). Не залишився поза увагою методологічний контекст лінгвістики: О.Голуб і С.Хоменко зі Слов'янська запропонували тему "Роль міждисциплінарних зв'язків у викладанні курсу порівняльної типології англійської та української мов у педагогічному ВНЗ".

Редакційна колегія "Студій..." працює над черговим випуском часопису.

Анатолій БАГНЮК

головний редактор "Замку"

Творчість талановитого митця неможливо вивчати стандартно, за догматичними канонами. Бо справжній митець, а тим більше його творіння, не вкладаються ні в стандарти, ні в канони. Бо останні надто тісні для справжньої творчості. Кожну грань таланту можна побачити лише під особливим кутом

зору, під таким, що не спотворить на цій грані жодної рисочки, жодного штриха і висвітлить усе суттєве, необхідне, потаємно-глибинне. Кожен талант — оригінальний, то й вивчати його, говорити про нього треба з оригінальним підходом. Саме такий підхід, здається, здійснив харчуковознавець, завідувач кафедри української філології і суспільних дисциплін нашої академії, кандидат філологічних наук, доцент Олег Василюшин у своєму дослідженні "Листи до Бориса Харчука як джерело вивчення біографії письменника та духовних запитів доби", опублікованому у щомісячному науково-методичному та літературно-мистецькому журналі "Українська мова і література в школах України". Оригінальність підходу до вивчення життєтворчості письменника проявляється вже у тому, що дослідник звертається до такого, нині зневаженого літературного жанру, як епістолярій.

Наш автор нагадує і навіть з неприхованою ностальгією згадує, що, за свідченням літературознавців, "письменницький епістолярій досліджувався як біографічний документ, який здатен деталізувати, прояснити окремі сторінки біографії митців, руйнувати стереотипи, додавати об'єктивну інформацію про епістолярних комунікантів, оточення й добу". На жаль, сучасне, надмірно технологізоване суспільство віддало перевагу електронним засобам комунікації, які, на відміну від епістолярної спадщини, не залишають вагомих артефактів для дослідників. У згаданій статті епістолярій Бориса Харчука розглядається як "вулиця з одностороннім рухом" за принципом "від — до": аналізуються листи різних комунікантів до письменника. Автор статті підкреслює, що на матеріалі листів до Бориса Харчука можна "з'ясувати всі перипетії його непростого життя в літературі, доповнити біографію письменника новими штрихами й деталями, з'ясувати духовні запити епохи".

Серед тих, хто писав до письменника в його рідне с.Лози під Вишнівцем, — С.Журахович, А.Дімаров, В.Брюховецький,

З НОСТАЛЬГІЄЮ ЗА ЕПІСТОЛЯРІЄМ

С.Гречанюк, Ф.Роговий, В.Росельс, Е.Мороз, М.Стріха і тернополяни Р.Гром'як, П.Сорока, Я.Сорока, О.Черемшинський. Значна частина Харчукового епістолярію не тільки не вивчена, а й не оприлюднена. У статті йдеться про листи, надіслані Харчуку до рідного села в час його відпустки. Невідомо, як він

реагував і чи на всі відповідав, але ці листи становлять науковий інтерес як матеріал для вивчення біографії письменника і як оригінальні документи, що відображають багатогранне духовне життя письменницької спільноти. Такий епістолярій дає уявлення про особистісні стосунки митців слова та про їх епоху, про поступ тогочасної художньої думки.

Цікавою є думка автора статті щодо пояснення того факту, що значна кількість листів Бориса Харчука ще не опублікована: "Можливо, це пов'язане з тим, що частина Харчукових адресантів ще нині живуть і невідомо, чи вітали б вони такий намір". Бо не всі письменники в ті застійні роки знаходили в собі сміливість відверто оцінити і дати гідну відповідь на задушливу атмосферу художнього життя не тільки в українській літературі, а й взагалом по всій колишній радянській імперії". З листів до Харчука переконуємось, що не зі своєї вини він не міг пробитися з виданням власних творів в Україні, а тому часто звертався до своїх прихильників у Москві, де свого часу навчався в Літературному інституті ім. М.Горького. Безсумнівно, саме в цей період йому вдалося познайомитися з багатьма літераторами та літературознавцями, які входили або з часом увійшли до редколегій відомих журналів.

У наступному номері цього ж часопису доцент Олег Василюшин презентує своє чергове дослідження "Творчість Галини Журби в дискурсі еміграційної критики". Вагомість роботи нашого науковця підсилюється тим, що проблема реценції творчості Галини Журби в дискурсі еміграційної критики ще не була предметом окремого літературознавчого аналізу. Письменниця входила до складу редакційної колегії збірника "Слово, 1962". Це неперіодичне видання виступало продовженням традиції, започаткованих після Другої світової війни Мистецьким Українським Рухом в "Альманасі", місячнику "Арка", збірнику "Хорс", в "Літературному зошиті" та у двох "Літературних збірниках". Галина Журба була не лише одним із редакторів "Слова...", а й активним автором цього збірника:

до його першого видання увійшли її матеріали "Письменник і його супровід" і "Від "Української хати" до "Музегету"".

Наголосивши на потужній письменницькій репутації Галини Журби та на її великій жертвовності щодо збірника "Слово...", автор статті озвучує основне письменницьке кредо, підмічене у неї ще Уласом Самчуком: мало писати про тяжку українську дійсність і пригноблених українських людей, а треба в усій величії ставити перед собою і перед читачем "провідну ідеологічну тематику, втілену в сильну постать нової української людини".

Серед представників еміграційної критики, котрі аналізували творчість Галини Журби, названі В.Біляв, О.Тарнавський, І.Керницький, Г.Костюк, Є.Маланюк, Ю.Шевельов, Б.Кравців та інші. Так, Є.Маланюк назвав Галину Журбу представницею "жіночої мужності" в українській літературі, де "записані імена мужніх жінок-письменниць, як Леся Українка, Ольга Кобилянська і Людмила Старицька-Черняхівська". Б.Кравців наголошував, що, крім Галини Журби, українську прозу в еміграції репрезентує Улас Самчук, як "літописець змагань українського народу нашого століття".

З огляду на це автор статті звертає увагу на той факт, що в українському літературознавстві про творчі взаємини Уласа Самчука з Галиною Журбою практично немає публікацій. Наш науковець бере на себе сміливість висунути кілька аргументів на підтвердження міцних творчих взаємин і навіть творчих симпатій цих двох українських майстрів пера. Насамперед наголошується на ініційованні Галиною Журбою оприлюднення у "Слові..." творів Уласа Самчука, а також літературних матеріалів, де поряд з іншими письменниками йдеться про його творчість. І, звичайно, чи не найвагомішим аргументом виступає епістолярій цих двох українських прозаїків, які вважали себе не емігрантами, а представниками "народу в поході".

Для читачів стане відкриттям зізнання Уласа Самчука, висловлене у листі до Галини Журби. Класик пише до класика про те, що вони не змогли б так чітко описати Волині, якби "не видряпалися з нашої чудової Волині" до Берліна чи Праги, звідки і "Волинь видавалася більшою". Воїстину, велике бачиться на відстані... Відстані не просторові, а часові, тим більше просторово-часові, роблять об'єкти вивчення вагомішими, яскравішими і чіткішими. Особливо коли це стосується таланту. І велику справу вершити кожен дослідник, який спрямовує свою допитливу думку до творчості тих, кого відокремив від нас і продовжує поглинати безжалісний часопростір...